పీర్ల సావిడి

పచ్చని వేపచెట్టుకు యెదురుగ్గా పాతకాలంనాటి పీర్లసావిడి గోడలకు అక్కడక్కడ బెచ్చులు వూడిపొయ్యాయి. పీర్లపండుగ రోజుల్లో పూసినసున్నం అప్పుడే మాసి వెలవెలబోతోంది. సావిడికి పైన కప్పిన దంతెలు రేపో మాపో పుచ్చిపోవటానికి సిద్ధంగా వున్నాయి. దంతెల్లో యెలుకలు అటూ యిటూ పరిగెత్తినప్పుడు, చవుడు అడపా దడపా రాలుతోంది. రెండు గట్టి దంతెలకు పీర్లపెట్టె వేలాడుతోంది. పీర్లపండగ రోజుల్లో మాత్రం తళతళ మెరిసి, గుండం తొక్కి, వూరేగిన చిన్నా పెద్ద పీర్లు ఆ పెట్టెలోనే వున్నాయి– మళ్ళీ పీర్లపండగ యెప్పుడొస్తుందా అని యెదురుచూస్తూ.

సరిగ్గా ఆ పీర్లపెట్టెకు కింద, కొంచెం యిటుగా కుక్కి మంచంలో మస్తాన్ వొక్కడే కూచొని, పందెం కోడికి గింజలు పెడుతున్నాడు.

పుంజు కాళ్ళూ రెక్కలూ తొడకింద యిరికించుకొని, యెడమచేతి వేళ్ళతో ముక్కులు చీల్చి, కుడిచేతి పిడికిలినిండా కలబోసిన పచ్చజొన్నలూ పెసల్ని,

పక్కనుండే చేటలోంచి తీసుకొని, పుంజునోటికి వాటంగా, అలవాటుగా, నెమ్మదిగా గింజలు చెదిరి పక్కల రాలకుండా యెక్కించాడు. మంచం నులక సందులో దూర్చిన సత్తు లోటాతీసి పుంజు గొంతులో రెండు మూడు గుక్కలు నీళ్ళుపోశాడు. పుంజు మెడ విదిలించుకుంది. పుంజుమెడ సాదుతూ, పీర్లసావిడి కలయచూశాడు. తనతో తాను మాట్లాడుకోవటం మొదలుపెట్టేడు:

'నీయమ్మ రేపు సంకురాత్తిరి పందేల్లో అవతల కోళ్ళను యెగిసి వొక్క తన్నుతో నీలిగేటట్లు సెయ్యాల. పందెంలో అట్లా గెల్సినావా, నీకు లోలాకులు కుట్టిస్తా. వాటం కుదిరిందా యీ పీర్లసావిడిని యీ యాడాదన్నా బాగుసెయ్యాల. మాంచి పందెం గెలిస్తే కొత్త పీరు సెయిస్తా...బాగా తిను నీయమ్మ...'

పుంజు ముక్కు మళ్ళీ తెరచి; పిడికెడు గింజలు చేటలోంచి అందుకున్నాడు. సావిడికి ముందు వేపచెట్టు దగ్గర నిల్చిన ప్రెసిడెంటు అశ్వత్థరెడ్డినీ, అతనివెంట వచ్చిన నలుగురైదుగుర్నీ మస్తాన్ గమనించలేదు.

'యీ యెలక్షన్లొస్తే ప్రతి అడ్డమైన నా కొడుకు చుట్టు తిరగాల', అని లోలోపల అగ్గిమింగుకుంటూ వచ్చిన అశ్వత్థరెడ్డి రంగుమార్చి, మర్యాదగా మస్తాన్‌ను పలకరించాడు.

మస్తాన్ పుంజు లోకంలోంచి పెద్దమనుషులలోకంలోకి దిగాడు. కుక్కి మంచంలోంచి తొ్ట్రుపాటుగా చిరిగిన బనియను, పంచెలో వున్న పీలమనిషి మస్తాన్, పీరులాగా నిటారుగా లేచాడు. పట్టు విడిన పుంజు వొక్కసారి చేటలో దూకి, గింజల్ని నేలపాలు చేసి పీర్లపెట్టె మీదెక్కి కూత వేసింది.

అర్థరూపాయి గింజలు మట్టి పాలయినందుకు మస్తాన్‌కు కోపం వచ్చింది.

"పందెం కోళ్ళను పెంచితే మస్తానే పెంచాల."

—అశ్వత్థరెడ్డి పొగడ్తకు మస్తాన్‌కోపం మాయమైంది. పరిగెత్తి సావిడి కెదురుగ్గా వుండే తన గుడిసెలోంచి బొంత తెచ్చి, కుక్కిమంచంమీద పరచి ఆత్మీయంగా "కూకోండి" అన్నాడు.

వచ్చిన వాళ్ళెవళ్ళూ మంచంమీద కూచోలేదు.

"మందికి మంచం వందితే యెట్లా?"

—గుంపులో వొకడు ఛలోక్తి విసిరాడు.

"యేమన్నా సాయిబుల మర్యాద మన కాపోళ్ళకి రావు."

—మరొకడు అకాశానికెత్తాడు.

"యిప్పుడేంటి పిళ్ళ నాయిన బుడేన్‌సాబు బాగా బతికిన రోజుల్లో చూచి వుండాల. పిళ్ళ మర్యాదలకు బొంబాయి సేటే అదిరిపోయినారు. అప్పుడెప్పుడో ధరలు పడిపోయి నిమ్మకాయల వ్యాపారంలో పెద్ద నష్టం వచ్చి కానీ, లేకుంటే,

మన రైతులకు తీసిపోయేది కాదు వీళ్ళ కుటుంబం. నిమ్మకాయలకు యిప్పుడున్న గిరాకి వుంటేనా?"

—అశ్వత్థరెడ్డి మస్తాన్ కుటుంబ కీర్తిగానం ప్రశ్నార్థకంతో ఆపాడు.

"యిప్పుడు మాత్తరమేం? వూళ్ళో మిగతా సాయిబులకంటే మస్తానే కాలు మీద కాలేసుకొని దర్జాగా వున్నాడు—పీర్లసావిడి కదలకుండా."

—మరొకరు అశ్వత్థరెడ్డికి వంత పాడారు.

మస్తానుకు పీర్లపండగ వచ్చినంత సంబరమైంది. ఆ సంబరంతో కంగారుగా అడిగాడు:

"యేంది రెడ్డీ! యింతమంది వచ్చినారే. నేనేం సెయ్యాల?"

"నువ్వు చేస్తావనే వచ్చింది. అసెంబ్లీ యలక్షన్లు వస్తాండాయి. యీయన మన తుమ్మలపల్లె పుల్లారెడ్డి, బస్సులు ఫాక్టరీలు అవీ వున్నే! మా బంధువే. జనతా తరఫున నిలబడుతుండాడు. రైతుల వోట్లన్నీ నేనున్నా కాబట్టి యెట్లా మనకేననుకో మాలా మాదిగలు యాడబోతార్లే? నువ్వదిగితే మనూరూ, చుట్టుపక్క పల్లెల్లో సాయిబుల వోట్లన్నీ మనకే పడతాయి."

—అశ్వత్థరెడ్డి వచ్చిన వైనం తెలిపాడు.

మస్తాన్ మురిసిపోయాడు.

పార్లమెంటు యెన్నికల్లో అశ్వత్థరెడ్డి యిందిరమ్మకు వోటు వేయమన్న జ్ఞాపకం వచ్చి, 'యిప్పుడేంది యీయన జనతాకు వెయ్యమంటాడే' అనుకున్నాడు. తమవాళ్ళు పదిమందితోనూ మాట్లాడకుండా మాట యివ్వడం ఏం నెత్తిమీదికొస్తుందో యేమో అని తటపటాయించాడు. అశ్వత్థరెడ్డితో ఆ మాటే అన్నాడు.

అసెంబ్లీ అభ్యర్థి పుల్లారెడ్డి ఆత్రంగా అన్నాడు:

"అదీ మంచిదేలే. యీ రేత్రికి ఫైసలు వెయ్యి. పొద్దున్నుంచీ మాతో నువ్వు జీపెక్కవచ్చు. రేత్రికి వీలయితాదా?"

మస్తాన్ సందేహిస్తూనే "రేతిరి మాట్లాడతా" అన్నాడు.

అక్కణ్ణుంచి కదిలి వెళ్ళబోయే ముందు అశ్వత్థరెడ్డి నలుగుర్నీ కట్టిపడేసే మొదటి పథకం మాత్రం చెప్పాడు:

"అట్లానే మీవాళ్ళతో మాట్లాడు... యీపీర్లసావిడి రిపేరు చెయ్యించమని చానా రోజులునించీ మీరంతా చెప్తానే వుండారు; వూర్లో వాళ్ళూ చెప్తానే ఉండారు; నువ్వు మరీ యిదిగా. పేరుకు పంచాయితీబోర్డు ప్రెసిడెంటునేకానీ, వూళ్ళో అంతా చుట్టాలే వుచ్చపోసుకోను తావు లేదని, యిండ్ల పన్నులు వసూలు చేస్తామంటే కుదరదు. కట్టే నాథుడే లేడు. పంచాయతీకి ఆదాయం లేదు. చేతినుంచి గవర్నమెంటు వాటాకట్టడం, పంచాయితీ ఆఫీసరను మేపడం నాపీకల మీద యెప్పుడూ.

పోసీలే...యీసారి మేము ఆ ఖర్చు పెట్టుకుంటాము. మీ వాళ్ళకు చెప్పు. యీ రోజే నా చందాగా రాత్రికి సావిట్లో పెట్టుకొను పెట్రమాక్సులైటు పంపిస్తా. లైటు లేకపోతే ఆ మే మొబ్బులోనో కక్కుర్తి నా కొడుకులు పీర్లు యెత్తకపోయినా దిక్కులేదు. పీర్ల పండగ మనందరం చేసుకునే పండగకదా?... అదిసరె, నువ్వూ వూఁ......అంటే మీవాళ్ళు సరే అంటారు."

మస్తాన్ తలవూపాడు.

వోట్లు యిక మన పెట్టెలో పడినట్లే అనుకుంటూ యెన్నికల బలగం ముందుకు వెళ్ళారు- మరోచోట మరోచోట ఇలాంటివే యేవో వలలు విసిరేందుకు.

మస్తాన్ కుక్కిమంచం మీద పడుకొని 'ఇన్నాళ్ళకు ఈ పీర్ల సావిడికి మంచి రోజులు వచ్చినాయి' అనుకున్నాడు. పీర్ల పెట్టెమీద పుంజుకోడి కూత వేసింది.

అశ్వత్థరెడ్డి అవసరానికి ఆడిన మాట తప్పలేదు. ఆ రాత్రికి పెట్రోమాక్సు లైటు వచ్చింది. అప్పుడప్పుడు గప్పు గప్పుమంది. మాటిమాటికి పంపు కొడుతూ పిన్ను కదుపుతూంటేనే వెలుగు వస్తోంది. ఆ వెలుతుర్లో ముసలీ ముతకా చిన్నా పెద్దా తోమని పీర్లలాగా కూచున్నారు. రోజంతా కూలీనాలీ పనుల్లో మునిగిన వాళ్ళ ముఖాల్లో అలసట; నిర్లిప్తత, నిర్లక్ష్యం కనిపిస్తున్నాయి. కడుపులోంచి పుట్టిన వుత్సాహం యెవరికీ లేదు.

అశ్వత్థరెడ్డి వచ్చిన సంగతీ, అతని ప్రతిపాదనా మస్తాన్ అందరికి చెప్పాడు. అందరికి పైకి బాగానే వుందనిపించింది. అయితే యిన్నాళ్ళూ కాడెద్దులకో, ఆవుదూడకో వేసిన విషయం మనసుల్లో పీకుతుంది. వాళ్ళ జీవితాలలో అంతరాత్మ ప్రబోధం కోసం వేచివుండే తీరికాలేదు, అవకాశాలూ లేవు. వాళ్ళకు ముఖ్యంగా అశ్వత్థరెడ్డిని కాదని వెళ్ళడం ఏ విధంగానో తోచలేదు. సొంతానికి అంతో యింతో ముడితే బాగుంటుందనిపిస్తోంది. ఎన్నికలకు ముందురోజైనా పంపకాలు వుండకపోతాయా అనే ఆశ కలుగుతోంది. ఈ వ్యవహారాల్లో మస్తాన్ మిగిలించుకొంటాడేమో అనే అసూయకూడ కొందరిలో తలయెత్తుతోంది. 'గొడవలేమైనా వస్తాయేమో? ప్రెశిడెంటు జనతా అయితే రెడ్డి తప్పకుండా ఇందిరమ్మ వెపుంటాడు' అని కొందరికి భయంగా వుంది. యెవళ్ళూ అదీ యిదీ అని నిష్కర్షగా ముందుకు రాలేదు.

"యేమర్రా ? యేదో ఒకటి తేల్చండి."

—విసుగ్గా మస్తాన్ హెచ్చరించాడు.

"తేల్చడానికేముంది? ముందడిగింది అశిత్తురెడ్డే కదా ?"

—యెవరో అడిగారు.

"అవు. రెడ్డి యింకా రాలేదు."

"పీర్లమాన్యం, రెడ్డి ముప్పై యేండ్ల కిందట్నే తన భూముల్లో కలిపేసు కున్నాడు. ప్రెశిడెంటు వోట్లప్పుడు రెడ్డితో మాన్యం కక్కిస్తానని అశిత్తురెడ్డి మనకు మాటిచ్చినాడు. వోట్లేసినాం. మాన్యం రెడ్డికిందే వుంది."

—ముసలి పీరు సాయిబు గొణిగాడు.

"యింటికి యాభై యిచ్చినా... మాన్యం మాన్యం అని మొత్తుకున్నా వొరి గేదేముంది? అది రెడ్డి పేరుతో వుంది. మన దగ్గర పట్టా వుందా, అడగటానికి? పోయింది పోయింది. యీ పీర్లసావిడన్నా నిలుపుకుందాం. గెట్టిగా వొక్క దబ్బుట వానొస్తే పీర్లతో కూడా సావిడి కూలిపోతాది."

—మస్తాన్ వాదన అందరికీ బాగానే వుందనిపించింది.

కానీ మళ్ళీ ఎవరో సందేహం తెలిపారు:

"అయితే జండాలు కడదామంటారా? అవతలోళ్ళు వస్తే? అందులోనూ మనం యిన్నాళ్ళూ ఇందిరమ్మకే వోట్లేసినాం."

"వస్తే రెడ్డి రావాలి. రాడు— మనం పీర్లమాన్యం సంగతి యెత్తుతామని. అశిత్తురెడ్డి మనల్ని ముందుగా అడిగినాడు. మన వాళ్ళంతా అశిత్తురెడ్డి, ఆయన దాయాదుల యిండ్లలోనే పని పాటలు సేస్తున్నారు. దానికి తోడు యీ సుట్టు పక్కల మనవాళ్ళుండేది అయిదారు పల్లెల్లోనే. అశితురెడ్డితో పెట్టుకోడమంటే మాటలు కాదు. పైకి మెత్తగా వున్నా, సమయమొస్తే కట్టేదంటే మెట్టేదంటాడు. యెందుకొచ్చిన పీడ. అవతలవాళ్ళొస్తే ముందుగా అశిత్తురెడ్డి వచ్చినాడు; మాటి చ్చినాం అంటాం."

—మస్తాన్ వాదనను యెవరూ కాదనలేదు. ముసలి పీరు సాయిబు తెగేసి చెప్పినాడు:

"యెవల్లకన్నా వోట్లు వెయ్యనీ, మన పీర్లసావిడి పని వోట్లు పడేతలికి పూర్తి గావాలని సెప్పాల. ఆ తర్వాత యేదన్నా యిస్తే తీసుకుందాం."

అందరూ "అచ్చా అచ్చా" అంటూ లేచారు. పోతూపోతూ 'ఏం వోట్లో, యేం లాబమో, పొద్దున లేసింది మొదలు మన రెక్కలకష్టం మనకు తప్పదు' అనుకున్నారు.

పీర్లసావిట్లో అశ్వత్థరెడ్డి పంపిన పెట్రోమాక్సు లైట్లో కిరోసిన్ యింకా అయిపోలేదు. అప్పుడప్పుడు గప్పు గప్పుమంటున్నా వెలుగుతూనేవుంది. మస్తాన్ అన్నంతిని కొడుకు వలీని పీర్లసావిట్లోకి వెంటబెట్టుకొచ్చాడు. అవాళ తనేదో సాధించినట్లు కొడుక్కు చెప్పుకోపోయాడు:

"వొరే వలీ! ఈ సావిడి పెద్దోళ్ళు కట్టింది. నా సిన్నతనంలో యిక్కడే ఆడుకున్నా. ముసలి పీరుసాబ్ నానా దగ్గర మన పీర్లకతలు యీ సావిట్లోనే విన్నా. పీర్ల పండగలో పులి యేసాలుయేసి, ఆ రోజుల్లో యెంత తమాషానో... మీ దాదా బుడన్‌సాబ్ నిమ్మకాయల యాపారం సేసినప్పుడు, యిక్కడే గుట్టలు గుట్టలు నిమ్మకాయలు రాసుల్లుపోసి గోనె సంచులకు యేసినాం. నువ్వు పుట్టినప్పుడు – పదమూడేండ్లయింది – సుట్టు పక్కల తోటలన్నీ మీ అబ్బ తీసినాడు. డబ్బు మిగుల్తాదనుకున్నాం. హుబ్లీకి, బెంగులూరుకు, బొంబాయికి సరుకు పంపితే రైలు సార్జీలు రాలేదు. దానితో మన కున్నదంతా పోయింది. దిగుల్తో మీ దాదా సచ్చినాడు, యీ సావిట్లోనే. అప్పట్నుంచి యాపారం సెయ్యకూడదనుకున్నా. యీ సావిడి కోడిపందాలకు అచ్చి వచ్చింది. మన కోడి వొక్కటిగాని వొక్కటి అల్లెనుంచి కొప్పెత్తి పారిపోలేదు; సావలేదు. అందుకే యీ సావిడి అంటే నాకింత... యిన్నేండ్లకు యిది బాగుపడతాంది... మనింటికి గుమ్మళ్ళు పడితే యిక్కడ పండుకోవచ్చు రోజూ రాత్రి నువ్వు సదువుకోవచ్చు..."

వలీకి తన తండ్రి యిన్ని విషయాలు తనతో యెందుకు చెప్పుతున్నాడో అర్థం కాలేదు. వాడంతకు ముందు జరిగిన తతంగమంతా చూశాడు. యెప్పుడో గుబులుపుట్టి అశ్వత్థరెడ్డి నిమ్మచెట్లను కత్తిరించడానికీ, నిమ్మకాయల కోతలకీ తప్ప యెప్పుడూ సావిట్లో కూచోని కోళ్ళు తప్ప యేమీపట్టని తండ్రిగోడు వానికేనాడూ పట్టలేదు. నానా చాకిరీచేసి యింటి పెత్తనమంతా చూసుకొనే వాళ్ళమ్మంటేనే వాడికిష్టం. స్కూల్లో మొదట చేర్చమని పోరింది వాళ్ళ అమ్మే. యిప్పుడు యేడో క్లాసులోకి వచ్చాక, తండ్రి శ్రద్ధ వాడిమీద కన్పిస్తోంది. యీ రకంగా యిటీవల వలీ కాస్త దగ్గరయ్యాడు. యీరోజు వలీని అన్నిటికంటే ఆకర్షించింది, పెట్రోమాక్సులైటు. వాడి బుర్రలో దాని వెలుతురే మెదలుతోంది. తండ్రి గోడేదో అయ్యాక వాడొకే వొక ప్రశ్న వేశాడు:

"యిక్కడే రోజూ చదువుకుంటా. యీ లైటు మనదగ్గరే వుంటుందా?"

కొడుకు ప్రశ్నకు ముచ్చటపడినా, రోజూ కిరసనాయిలు ఖర్చు యెట్లా భరించాలో మస్తాన్‌కు అర్థం కాలేదు "మన దగ్గరే వుంటుంది బేటా!" అని మాత్రం గొణిగాడు.

మరుసటిరోజు మస్తాన్ అన్న ప్రకారం అశ్వత్థరెడ్డికి మాట యిచ్చాడు. పీర్ల సావిడికి యేమేం మరమ్మత్తులు చెయ్యాలో కనుక్కురమ్మని మస్తాన్ ముందే వొక వడ్డివాన్ని పంపి, మస్తాన్‌ను ప్రచారానికి జీపు యెక్కించాడు.

వారం రోజుల్లో దూదేకులవాళ్ళ ఇండ్ల మీద జనతా జెండాలు యెగిరాయి. మస్తాన్ బంధుబలగం వల్లనయితేనేం, అశ్వత్థరెడ్డి వరప్రసాదం వల్లయితేనేం,

పక్కపల్లెలోని దూదేకులవాళ్ళ యిండ్ల మీద కూడా జెండాలు రెప రెప లాడాయి. రైతు–నాగలి గుర్తు, కొట్టాలు, గూడమిద్దెల మాసిన గోడల మీద బలంగా కన్పడింది.

అనుకున్నట్లే హస్తం గుర్తు వైపుకు వెళ్ళిన రెడ్డి, యిది చూసి మంటలు గక్కాడు. హరిజనుల్ని ముందుకు తోయాలనుకున్నాడు. కానీ 'లోపల యెట్లాగు ఇందిరమ్మకే కదా' అని తప్పించుకున్నారు. దూదేకుల వాళ్ళు యెప్పుడు అశ్వత్థ రెడ్డివైపే వుండటం పట్ల రెడ్డి 'యీ చిల్లరజనం సంగతేదో అంతు చూడా' లనుకున్నాడు. ముఖ్యంగా పాత వాసనతో పలుకుబడి వున్న మస్తాన్ సంగతి తేల్చాలనుకున్నాడు. ఆలోచించి, యెప్పుడో యేదో కోడి పందెంలో మస్తాన్‌తో మాటా మాటాపడ్డ పక్కూరి తోళ్ళ కమాలును గట్టిగా పట్టుకున్నాడు. ఆ చుట్టు పట్ల మస్తాన్ కోళ్ళ పందెంలో సరివుజ్జీ తోళ్ళకమాలే. సంక్రాంతి కోడి పందాల్లో మస్తాన్ కోడిమీద తోళ్ళకమాల్ తన కోడికి కత్తి కడుతున్నాడనే వార్త పల్లెల్లో గుప్పుమంది.

అశ్వత్థరెడ్డి మస్తాన్ దగ్గరకు స్వయంగా వొకరాత్రి వెళ్ళి, పీర్ల సావిడికి ముఖ్యుల్ని పిలిపించి మంతనాలాడాడు.

"వెనక నేనున్నా. యెంత డబ్బున్నా కానీ పందెం కట్టండి. మన మను షులున్నారు," అని గీతబోధ చేశాడు.

వూరిబయట వనంలో సంక్రాంతినాడు కోళ్ళ పందానికి రంగం సిద్ధ మైంది. కారాలు, కర్జికాయల అంగళ్ళు వెలిశాయి. కడవలకు కడవలు కల్లు దిగింది. డబ్బాలకు డబ్బాల సారా చెట్లకింద చేరింది. జనం హడావిడి, పరాక్ర మాలు, విసుర్లతో జాతరైంది.

అక్కడ ప్రెశిడెంటు, రెడ్డి మాత్రం లేరు. వాళ్ళసలు వూళ్ళోనే లేకుండా ఎలిబీలు వెతుక్కుంటూ వెళ్ళారు – యెందుకైనా మంచిదని – వాళ్ళ బలగాలు మాత్రం సమయమొస్తే కలబడ్డానికి సిద్ధంగా వున్నాయి.

రెండుమూడు మామూలు పందాలు జరిగాయి. మస్తాన్, తోళ్ళకమాల్ పందెంలోకి దిగుతూనే "యెల్లుకోండి మాది జనతా కోడి... యెల్లుకోండి దమ్ము లుంటే మాది యిందిరమ్మ..." అని ముందుగా దమ్ముకొట్టేవాళ్ళు, మెడిమె తొక్కేవాళ్ళూ సవాళ్ళుచేశారు. జనంలో వీరావేశం చోటు చేసుకుంటోంది. పందెం నాలుగువేలకు చేరుకుంది.

మంచి కత్తులుకట్టిన రెండు పక్షాల కోళ్ళూ అల్లెలోకి దిగాయి.
"యెగురు! చించు!! నీయమ్మ!!!" అంటూ పొలికేకలు.

వొకటి రెండు యెగుర్లు యెగిరాయి. రెంటికీ యీకెలు మాత్రం ఒకటి రెండు వూడాయి. మూడో యెగురు యెగరడానికి రెండు కోళ్ళు పొంచుకొని మెల్లిగా నడుస్తున్నాయి. అంతే...

యెవళ్ళో "అవిగో. రెండు జీపులు రిజురు పోలీసొస్తాంది," అని కేకలు వేశారు. వురుకులు, పరుగులు.

మస్తాన్ తన కోడిని యెదురుకోవడంలో, చేతికి బలంగా కోడి కత్తి తగిలింది. రక్తం బొల బొల కారింది. భయంతో కోడిని విడిచి అడ్డంగా పరిగెత్తాడు. యేదో రాయి తగిలి పడ్డాడు. ఆ సమీపంలోనే ఎద్దుల బండి వుంది. మనిషి వొగళ్లో లేడు. ఆ హడావిడికి అవి బెదిరి పరుగెత్తాయి. కిందపడ్డ మస్తాన్ కాళ్ళ మీద బండి చక్రాలు దొర్లాయి. "అమ్మా, అరే యా అల్లా" అని కేకలువేసి మస్తాన్ తెలివితప్పి పడిపోయాడు.

తెలివి వచ్చేవేళకి పీర్ల సావిడి కుక్కి మంచంలో వున్నాడు. భార్య బిడ్డలు నెత్తీ నోరు మొత్తుకుంటున్నారు. చుట్టూ వున్న వాళ్ళకు యేం చేయాలో తోచ లేదు. కొందరు పుత్తూరు కట్టు మేలంటున్నారు. మరికొంతమంది కడప పెద్దాసుపత్రి కంటున్నారు. కర్నూలు కంటున్నారు. తగిలిన గాయాలనూ, లేవని కాళ్ళనూ చూసుకొని మస్తాన్ బోరుమని యేడ్చాడు. యేదో నాటు వైద్యం జరిగింది. మెలికలు తిరిగిపోతున్న బాధతో మస్తాన్ ఆ రోజు గడిపాడు.

అశ్వత్థరెడ్డి, ఎం. ఎల్. ఏ. అభ్యర్థి పుల్లారెడ్డి వుదయానికి అక్కడ అవతరించారు. క్షణాలమీద మస్తాన్‌ను వ్యానులో వేసుకొని వేలూరు ఆస్పత్రికి చేర్పించే ఏర్పాట్లు చేశారు.

వాళ్ళ ఔదార్యాన్ని కూలీనాలీ పేదజనం తెగ మెచ్చుకున్నారు. అంతెందుకు, తోళ్ళకమల్ యిది విని యిటువైపే తిరిగాడు. వొక కవి రాసిన 'అన్నా పుల్లారెడ్డి నీ చెయ్యే బంగారు కడ్డీ...' అనే పాట పల్లెపల్లెలో మోగింది.

రెడ్డి తన పాచిక పారనందుకు చింతించాడు. మస్తాన్‌ను వేలూరు చేర్పడంతో జనంలో వచ్చిన మార్పుచూసి పుల్లారెడ్డికి గెలుపు ఖాయం అనుకున్నాడు. "వోట్ల రోజు ముందు రాత్రి చూసుకుందాం లె"మ్మని తమ అభ్యర్థికి నచ్చచెప్పి, ప్రచార వుధృతి తగ్గించాడు.

మస్తాన్ రంగంలో నేరుగా లేకపోతేనేం? జనతా అభ్యర్థి పుల్లారెడ్డి ఎన్నికల్లో గెలిచాడు.

వొక కాలు తీసివేస్తేనేం? చేతివేళ్లు రెండు పోతేనేం? నెలరోజులు గడిచాక మస్తాన్ పీర్ల సావిడి చేరుకున్నాడు. వూరు వూరంతా వచ్చి పరామర్శించారు. అశ్వత్థరెడ్డి స్వయంగా రాకపోయినందుకు యే మూలో బాధ కలిగినా, తన కష్ట

కాలంలో సాయంచేసిన మనిషి అని మస్తాన్ అనుకున్నాడు. పుల్లారెడ్డి మాత్రం ఎం. ఎల్. ఏ. గా యెప్పటికీ గెలవాల్సిందే అని అల్లాను ప్రార్థించాడు.

తీరికగా పీర్ల సావిడికేసి చూస్తే పెద్దగా మార్పేమీలేదు. వొకటి రెండు దంతెలు మార్చి, బెచ్చులు పూడ్చి, సున్నం దాని ముఖాన పూసినట్లు మస్తాన్ నెమ్మదిగా గుర్తించాడు. పైన చవుడు కూడా పూర్తిగా మారినట్లు లేదు. కప్పు మారలేదు.

మస్తాన్ ముసలి పీరుసాబ్‌ను పిలిచి అడిగాడు. నీళ్ళు నములుతూ జరిగిన విషయం చెప్పాడు.

యింటికి పాతికా పరకా ముట్టేయి. కొందరికి బాండ్లమీద రెండు మూడు వందలు అప్పులు పుట్టాయి. దానికి తోడు మస్తాన్‌కు అంత డబ్బు ఖర్చు పెడుతున్నారని నలుగురూ ఆఖరుకు తనుకూడా పీర్లసావిడి విషయం గట్టిగా అడగలేదు.

'ముసిలోనికి ముట్టి వుంటుంది. పోనీలే; యిప్పుడు యీ సావిడి కాస్త నయం. మళ్ళీ యెలక్షన్లు వచ్చినప్పుడు చూసుకోవచ్చు. తను బతికి బయట పడ్డాడు; అని మస్తాన్ ఓదార్పు పొందాడు.

మస్తాన్ వూరుచేరి రెండు మూడు నెలలు గడిచాయి. రోజంతా పీర్ల సావిట్లోనే గడిచిపోతోంది. ఉన్న వొక్క యకరం పొలంతో, తోటల్లో పనుల్తో మస్తాన్ భార్య సంసారం నెట్టుతూనే వుంది. కోడిపందెం అంటే భయం పట్టుకొని మస్తాన్ కోళ్ళ పెంపకం మానేశాడు. కోళ్ళ మస్తాన్ పేరు, వూర్లో క్రమంగా కుంటి మస్తాన్ అయింది.

యింట్లో జరుగుబాటు కష్టమైంది. హైస్కూళ్లు మామూలుగానే తెరిచారు. వలీని పక్కవూర్లో యెనిమిదో క్లాసులో చేర్పించే రోజులొచ్చాయి. అశ్వత్థరెడ్డిని సాయం అడుగుదామా వద్దా అని మస్తాన్ రోజూ మథనపడుతున్నాడు.

ఒకరోజు ఉదయం అశ్వత్థరెడ్డి సేద్యగాడు వచ్చాడు – ప్రెశిడెంటు పిలుస్తున్నాడంటూ.

కొడుకు వలీని తోడుతీసుకొని కుంటి మస్తాన్ అశ్వత్థరెడ్డి యింటికి ఆశగా బయలుదేరాడు. అశ్వత్థరెడ్డి యింటి ముందట వసార్లో జగిలిమీద కూచొని "రా మస్తాన్" అన్నాడు.

కూచోమని మాత్రం అనలేదు. వోట్ల కాలంలో తప్ప మిగతా సమయాల్లో యెవర్ని యెక్కడుంచాలో అశ్వత్థరెడ్డికి తెలుసు.

వలీ బిక్కు బిక్కున అంతా పరిశీలిస్తున్నాడు.

అశ్వత్థరెడ్డి తన కత్తుల పొది విప్పాడు.

"చూడు మస్తాన్! నిన్ను చూస్తే యెట్లానో అనిపిస్తుంది...పుల్లారెడ్డి యిదుగో జాబు రాశినాడు - నిన్ను అడగమన్నాడు. మరొకసంగతి: నీకు వేలూరు ఆస్పత్రిలో మూడువేలు ఖర్చయింది. ఆస్పత్రిలో నువ్వున్నప్పుడు మీ బూబమ్మ జరుగుబాటుకు నాలుగైదు నూర్లు యిచ్చినా. నువ్వు పెద్దమనిషివి. అప్పటలేమో ఎం.ఎల్.ఏకి పాపం, యేడెనిమిది లక్షలు మొన్న యెలక్షన్లలో గాలి కెగిరిపోయింది. యెలక్షన్లంటే చావబొయ్యే నా కొడుకు కూడా వోటు కెంతిస్తా వనే చెడ్డ రోజులివి. అదిసరే, నీకయిన ఖర్చులు సగమైనా నువ్వు పెట్టుకుంటే బాగుంటుందని రాసినాడు. యేం చెయ్యాల?..."

మస్తాన్ నెత్తిమీద పిడుగు పడింది. నోట మాట రాలేదు. కోపం వచ్చింది. వుక్రోషం కలిగింది: బాధ వేసింది. అశక్తత గుర్తుకొచ్చింది. అవిటితనం చూసుకొన్నాడు. వలీవైపు చూశాడు. తొణకని అశ్వత్థరెడ్డి ముఖంలోకి చూశాడు. తన గోడేదో వెళ్ళబోసుకుందామంటే ముందరి కాళ్ళకు బంధం పడింది.

అశ్వత్థరెడ్డి జాలిమాటలతోనే ఖండితంగా చెప్పాడు :

"నువ్వు మాత్రం యిప్పుడెట్లా ఇస్తావులే. యిదో ఈ బాండుమీద సంతకం పెట్టు. పదైదు నూర్లకు రాయించినా. కావాలంటే యివిగో ఆస్పత్రి బిల్లులుచూడు. కాలం బాగున్నప్పుడు యివ్వచ్చు..."

మస్తాన్ బాండుమీద సంతకమేదో బరికి వొక్కమాటైనా మాట్లాడకుండా వెనక్కి తిరిగాడు. ఎదురుగా ప్రెశిడెంటు యింటికి వస్తున్న రెడ్డిని చూశాడు. ఇందిరమ్మ పార్టీలో ఎం.ఎల్.ఏ. చేరటం, వీళ్ళు యేకం కావటం గుర్తుకొచ్చింది. అంతా వీళ్ళ ఆటలే అనుకున్నాడు.

పీర్లసావిట్లో కూలబడి 'ఈ కష్టం మీ వల్లనే వచ్చిందికదా?' అని యెందు కడగలేకపోయానని వాపోయాడు. తండ్రిని నిమ్మకాయలు ముంచినట్లే, తనను కోళ్ళు ముంచాయని బాధపడ్డాడు.

వలీ తండ్రి దగ్గర కూచొని సందేహంగా అడిగాడు :

"బా? అశిత్తురెడ్డి మంచోడేనా?"

మస్తాన్ పలకలేదు.

"ఎలక్షనప్పుడు లారీలో తిరిగినందుకు మా యిస్కూలు పిల్లకాయలకు తలా రూపాయిస్తే నాకు రెండు రూపాయ లిచ్చినాడు."

"అవసరంపడితే యిస్తాడు యే కాఫియర్ నాకొడుకైనా."

"నేనప్పుడు డబ్బు తీసుకోలేదు. వొకరోజే లారీ యెక్కినా, మా కొత్తయ్యవారు అట్లా లారీలు యెక్కొద్దన్నాడు... యెలక్షన్లలో డబ్బుండే వాళ్ళదే రాజ్జెం అంటగదా?"

"ఆ నాకొడుకులదే."

—మస్తాన్ మంటకొద్దీ బండబూతులకు దిగాడు.

"అయితే మనమెందుకు ఓట్లెయ్యడం? వోట్లేసినా నీతో బాండు రాయించు కున్నారే? దేనికి?"

మస్తాన్ దగ్గర ఆ ప్రశ్నకు సమాధానం లేదు. యిప్పుడు తనకొచ్చిన కష్టం గురించే ఆలోచిస్తున్నాడు. మిగిలిన ఆ వొక్క ఎకరా బాకీలోకి పోతుంది. అశిత్తురెడ్డి తన తోటలో కలిపేసుకుంటాడు. 'అంతా దొంగలమీకొడుకులు' అను కున్నాడు. పైన పీర్లపెట్టెవైపు చూశాడు. కడుపుమంటను ఆపుకోలేక-

"మల్లా తొందర్లో ఎలచ్చన్లు రావా? అప్పుడు సెప్తా యీ నాకొడుకుల సంగతి" అంటూ చేతికర్రను నేలకు గట్టిగా కొట్టాడు.

యిదంతా వలీ చిన్నబుర్రకు అక్రమంగా కన్పించింది. జరిగిందీ, మొన్న మొన్న కొత్త టీచరు చెప్పిందీ గుర్తుకొస్తూవుంటే వాడి రక్తం మరిగిపోతోంది. వాడి బాల్యరక్తంలో కోపం రూపుదిద్దుకోవటానికి యాతనపడుతోంది.

తండ్రీ కొడుకూ ఇద్దరూ పీర్లసావిట్లో...

కొత్తసున్నం పూసినా, వొకటి రెండు దంతెలు మారి కొత్తవి వచ్చినా పూర్తిగా మారని పీర్లసావిట్లో ఆ యిద్దరూ...

పీర్ల పండగ రోజుల్లో తళతళ మెరిసి, గుండం తొక్కినప్పుడు విరిగి, మళ్ళీ పీర్లపండగ యెప్పుడొస్తుందా అని యెదురుచూసే పీరులాగా కుంటి మస్తాన్; యే యెన్నికలకో యెదురుచూస్తూ...

సావిడిముందు పచ్చని వేపచెట్టులాగా కొమ్మ కొమ్మ కదులుతూ, యే మంచిగాలికో వెలుతురుకో యెదురుచూస్తూ వలీ...

యిద్దరూ ఆ పీర్లసావిట్లోనే... ●

○ జనవరి 1980, స్వాతి మాసపత్రిక.

కన్నడ అనువాద ముద్రణ : జూన్ 1983, మయూర.

హిందీ అనువాద ముద్రణ : ఏప్రిల్-జూన్ 1985,

సమకాలీన భారతీయ సాహిత్యం-20.

బెంగాలీ అనువాద ముద్రణ : అక్టోబర్ 1986, దేశ్ వారపత్రిక,

మరాఠీ అనువాదం అలభ్యం.